

Zet in op de invoering variabel capaciteitstarief om de energietransitie te versnellen

Door Maarten van der Kloot Meijburg en Ruut Schalijs (partners bij eRiskGroup) en Henry Lootens, DC expert, docent Energievoorzieningen & Wet- en regelgeving en bestuurder van de stichting Gelijkspanning.

Deze column werd oorspronkelijk gepubliceerd in november 2021 op Energeia.

De enorme groei van zonne-energiesystemen die de salderingsregeling bij kleinverbruikers mede veroorzaakte, vormt nu een gevaar voor de leveringszekerheid op het laagspanningsnet. Er zijn oplossingen voor de knelpunten op het laagspanningsnet; maar helaas wordt de meest voor de hand liggende oplossing, de invoering van een variabel capaciteitsstarief, door de netbeheerders niet omarmd. Ten onrechte, betogen Maarten Meijburg, Ruut Schalij en Henry Lootens in onderstaande opinie.

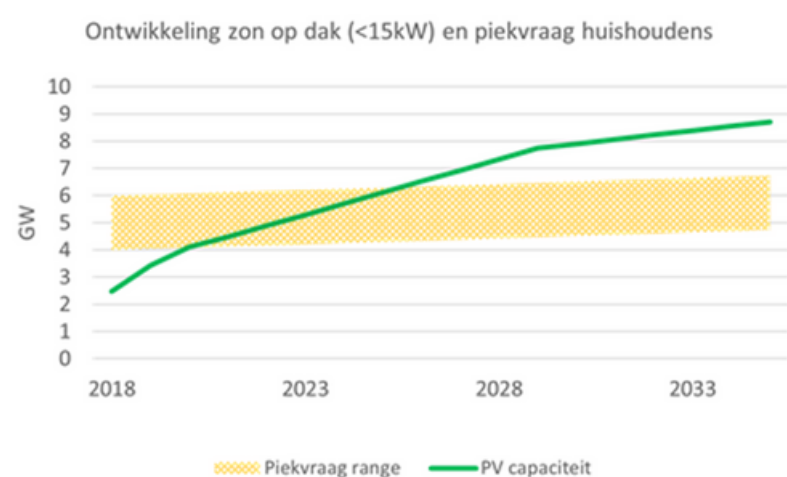
Het handhaven van een betrouwbare energievoorziening is één van de voorwaarden voor het succes van de klimaatplannen. En die is op het laagspanningsnet in het geding omdat er steeds meer lokaal geproduceerde elektriciteit uit PV bijkomt en daarnaast de vraag van warmtepompen en elektrische auto's sterk gaat toenemen. Helaas liggen het opwek- en het verbruiksprofiel niet op één lijn, niet op dagbasis en al helemaal niet als we naar de verschillende seizoenen kijken.

Dat schreven wij al eerder in ons stuk "Hoe blijft de elektriciteitsvoorziening op het laagspanningsnet veilig bij grootschalige toepassing van PV-systemen?" van februari 2021. Maar de situatie is door de enorme groei van PV-systemen bij kleinverbruikers nog urgenter dan we al aangaven. De netbeheerders lobbyen nu bij de politiek om de salderingsregeling versneld af te schaffen. De vraag is of dat de juiste oplossing is. Wij denken van niet.

Het probleem

De salderingsregeling was een fantastisch instrument om PV snel binnen bereik van consumenten te brengen en heeft mede voor een

exponentiële groei zorggedragen. De onderstaande grafiek die op basis van de verwachte groei van de capaciteit van PV van kleinverbruikers de potentiële maximale elektriciteitsproductie op enig moment afgezet tegen de maximale vraag (analyse eRisk Group op basis van verschillen de bronnen), illustreert nog eens de verwachte problematiek. Het verschil geeft een indicatie van de omvang van de belasting die het net in de toekomst -zonder beleidsaanpassingen- ondervindt door teruglevering.

De grafiek laat zien dat er in Nederland vanaf ongeveer 2024/25 regelmatig situaties ontstaan waarbij meer elektriciteit met PV wordt geproduceerd dan de totale vraag van huishoudens van Nederland op dat moment is. Directeur Beleid & Energietransitie Hans-Peter Oskam van Netbeheer Nederland schets de situatie als volgt: "We gebruiken nu het laagspanningsnet te veel als batterij en daar is het net niet op gebouwd."

Dat is een juiste constatering en zonder extra maatregelen zal de leveringszekerheid op de laagspanningsnetten in toenemende mate onder druk komen te staan. Netbeheerders pleiten daarom steeds luider voor het vervroegen van de afschaffing van de salderingsregeling en het subsidiëren van thuisbatterijen. Zoals onlangs nog

door Daan Schut van Alliander in Nieuwsuur (uitzending van 2 september) en in het Noord Hollands Dagblad met het artikel: “Stop met saldering van zonnestroom.”

Het afschaffen van salderen klinkt logisch, maar de businesscase van een gemiddelde PV installatie wordt er maar beperkt door geraakt en in de toekomst (na verdere elektrificatie van het verbruik) nog minder, laat staan dat het de introductie van thuisbatterijen ondersteunt.

Alleen zeer grote zonne-installaties (relatief tot het gebruik achter de meter) zullen er door worden getroffen. Thuisbatterijen worden er ook niet door gestimuleerd. Daar zijn de netbeheerders het ook mee eens want bovenop het afschaffen van salderen wordt gepleit voor een forse subsidie op thuisbatterijen.

Met de lokale opslag van elektriciteit in een thuisbatterij kan het tijdelijke productiesurplus van een PV-installatie worden opgeslagen en de overbelasting van het net door teruglevering, vooral op zonnige dagen, worden beperkt en stelt daarbij de gebruiker in staat zo veel mogelijk elektriciteit uit PV te gebruiken. Probleem is alleen dat een thuisbatterij tussen de 700 en 1300 euro per kWh kost. Een gemiddeld huishouden moet tussen de 3 en 10 kWh op kunnen slaan. Een dergelijke investering verdient zichzelf veel te langzaam terug en stimuleert consumenten daarom niet om erin te investeren.

Om die reden willen de netbeheerders een subsidie voor thuisbatterijen. Het grootste nadeel van zo'n subsidie is dat het de belastingbetaler veel geld gaat kosten. Geld dat door iedereen moet worden opgebracht terwijl het voordeel terecht komt bij slechts een beperkt aantal huishoudens (in bezit van EV, warmtepomp en PV installatie). Huishoudens die bovendien het probleem ook nog eens hebben veroorzaakt.

Een veel betere oplossing is wel voorhanden en de netbeheerders kunnen er gelijk mee aan de slag. Voor een echte bijdrage aan de oplossing van het probleem moet de gebruiker de mogelijkheid krijgen om zo veel mogelijk van zijn eigen opgewekte elektriciteit achter de meter te verbruiken, liefst door de grote huishoudelijke stroomverbruikers (warmtepompen en EV) te voorzien van die elektriciteit uit zon. Door nettarieven deels variabel te maken zal er een sterke stimulans ontstaan om het net te ontzien. In Vlaanderen is de methodologie al helemaal uitgewerkt en wordt per 2022 ingevoerd.

Er komt een minimaal tarief voor de aansluiting van ongeveer €200 per jaar voor een gemiddelde maximale vraag van 2,5kW. Gebruikt een huishouden meer vermogen dan loopt het tarief op. Over de invoering van dat systeem geeft de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) uitvoerige uitleg op zijn [website](#) Onze netbeheerders kunnen dus domweg afkijken bij hun Vlaamse collega's.

Het tarief wordt vastgesteld op basis van gemeten piekverbruik (de hoogste positieve of negatieve waarde over een kwartier in iedere maand, gemiddeld over de laatste twaalf maanden) en bepaalt zo welk capaciteitstarief door een aansluiting moet worden betaald. De inmiddels

ingevoerde slimme meter registreert deze gegevens automatisch en kan dit ook doorgeven aan de consumenten. Consumenten weten door deze informatie ook hoe hoog het hun capaciteitstarief gaat worden en indien hun verbruik groter dan 2,5 kW (in Vlaanderen althans) wordt kunnen ze actie ondernemen.

Zo krijgen consumenten een prikkel om hoge teruglevering te beperken. En vooruitlopend op het verdere elektrificeren van energievraag van consumenten genereert het ook een prikkel om gelijktijdigheid in vraag te beperken, bijvoorbeeld door te voorkomen om tegelijkertijd de auto laden, de wasmachine aan te zetten en te koken op een inductiekookplaat. Het invoeren van een dergelijk tarief zal ook het gebruik van slimme energiebesturingssoftware stimuleren waardoor de omgang met de regeling door consumenten sterk wordt vereenvoudigd. Tenslotte zorgt een variabel capaciteitstarief ervoor dat eigenaren van een warmtepomp, elektrische auto en PV niet ook nog eens gesubsidieerd gaan worden voor het oplossen van de veroorzaakte problematiek.

Conclusie

De salderingsregeling maakt PV voor huishoudens aantrekkelijk en populair, maar dat succes is tevens haar tekortkoming. De enorme groei van PV-systemen die de regeling bij kleinverbruikers mede veroorzaakte, vormt nu een gevaar voor de leveringszekerheid op het laagspanningsnet. De netbeheerders stellen dat het aantal knelpunten op de laagspanningsnetten naar verwachting de komende jaren wel 50 procent kan toenemen. Er zijn oplossingen voor dat probleem, alleen wordt de meest voor de hand liggende oplossing, de invoering van een variabel capaciteitstarief, door de netbeheerders niet omarmd. En dat terwijl ze deze

oplossing zelf kunnen uitvoeren. Door alleen op het afschaffen van salderen in te zetten houden de netbeheerders de veranderende energieboekhouding uit hun eigen systemen. Dit komt immers voor rekening van de energiemaatschappijen. Met de invoering van een capaciteitstarief moeten ze zelf met hun interne processen en verdienmodellen aan de gang, wat natuurlijk gedoe is. Maar wel nodig voor een betrouwbare energievoorziening.

Voor de invoering van deze oplossing kunnen ze meeliften op de kennis van onze Vlaamse burens. Uit analyses van de VREG blijkt wel dat de regeling tot stijgende netwerkkosten (voor consumenten) zal leiden. Maar het zorgt ervoor dat consumenten die het netwerk niet of beperkt als batterij gebruiken, ontzien worden en die extra kosten vooral terechtkomen bij de veroorzakers van de problematiek, zij die over een relatief groot PV-systeem beschikken en bijvoorbeeld een laadpaal voor een elektrische auto.

De regeling zal daardoor het draagvlak voor de energietransitie in het algemeen kunnen vergroten. Voor degenen die de netproblemen veroorzaken is de regeling een gezonde prikkel om in thuisbatterijen te investeren omdat ze er honderden euro's mee kunnen besparen. De regeling levert daarmee tevens een directe bijdrage aan de beperking van overbelasting op het laagspanningsnet. Het lijkt ons een "no-brainer" die er bovendien voor kan zorgen dat sommige netverzwaringprogramma's minder urgent worden of zelfs helemaal kunnen worden afgeblazen. Wij pleiten daarom voor een capaciteitstarief naar Vlaams voorbeeld. En het afschaffen van salderen? Dat is sowieso een goed idee, maar een druppel op de gloeiende koperen plaat.

